

Subkultura

Squatting jako součást subkultur a vytváření sociálně-kulturních center
(esej)

Úvod do uměnovědných studií

Hana Ďuráková (učo 439178)
ZS 2014/2015

Subkultura je minoritní skupina stojící v protikladu k masové kultuře, definovaná specifickými normami, hodnotami, vzorci chování, životním stylem a image (vzhled, móda, specifický slang), které zároveň pomáhají utvářet hranice vůči jiným subkulturám. Jedním z nejdůležitějších znaků subkultury je jasné, viditelné vyčlenění z dominantní kultury, příslušníci subkultur vědomě zdůrazňují své odlišnosti. K inklinaci k subkulturám dochází zejména v mladistvém věku či věku dospívání. Na území České republiky dochází k rozvoji subkultur zejména po roce 1989, v současnosti nejrozšířenějšími subkulturami na našem území jsou subkultura punková, hip-hopová, skate, atp.

Squatting jako součást subkultur a vytváření sociálně-kulturních center

Squatting, tedy obsazování prázdných a neobydlených objektů lidmi, kteří k nim nemají vlastnická práva, je rozšířeným fenoménem Západního světa. V době, kdy sociální rozdíly mezi společenskými vrstvami z nejrůznějších důvodů narůstají, je squatting jednou z forem, jak na tyto problémy upozornit. Obsazování prázdných domů je zpravidla spojeno s potřebou zabezpečit základní sociální potřeby lidem, kteří na ně nemohou sami dosáhnout nebo se z vlastní vůle rozhodli nepřizpůsobit se nastaveným pravidlům společnosti. Můžeme také mluvit o úzkém propojení squattingu s některými subkulturami (punk, tekno, graffiti, ...) spojujícími lidi na střednělevé straně společenského spektra. Společným jmenovatelem je odpor k autoritám a zažitým stereotypům, stejně jako k plýtvání či nevyužívání majetku. Myšlenka squattu jako takového je založena především na spolupráci, solidaritě a vzájemné pomoci.

Význam squattingu však přerůstá ze sociální oblasti také do oblasti kulturní. V širším pojetí může "squat" znamenat jakékoliv obydlení domu, například bezdomovci, v užším pak především vznik sociálně-kulturního centra, v němž kromě útočiště najdou lidé také zázemí pro své kulturní aktivity. Příkladem může být dánský squat Ungdomshuset. Fungoval 25 let, poté jej dánská policie vyklidila. V Čechách se ze zřejmých historických důvodů historie squattingu začala ve velkém psát až po Sametové revoluci. Počátkem 90. let vzniklo několik squattů v Praze. Byl mezi nimi například dům v ulici Pplk. Sochora na Letné, dům U Zlaté lodi v Náprstkově ulici na Starém Městě nebo kolonie Budánka na Praze 5. Asi nejznámějším squattem, který také vstoupil do povědomí široké veřejnosti, byl squat Milada, který vznikl v neobydlené pražské vile stejného názvu. Kolem Milady vzniklo velké společenství, které zde pořádalo koncerty či workshopy. Milada tak v pravém slova smyslu překročila stín pouhé sociální ubytovny. Protože squatting je v tuzemsku považován za trestný čin, byla Milada v roce 2009 definitivně vyklizena. Od té doby dům, který policie při několika razíích poškodila, stále chátrá a její správce - Ústav pro informace ve vzdělávání - ji nevyužívá.

Poslední kauzou, která znovu otevřela diskusi o využití prázdných a mnohdy chátrajících domů, je vyklizení budovy bývalé Kliniky na Praze 3, kterou obsadili aktivisté na sklonku minulého roku. Z budovy, jež patří státu, by rádi udělali autonomní sociální centrum, v němž plánují nejrůznější aktivity. Kromě jiného by tu měl být sál pro pořádání hudebních, divadelních a filmových produkcí, pro autorská čtení či galerie pro příležitostné menší výstavy fotografií, či výtvarných děl. Nabízet by mělo také sociální bydlení, tělocvičnu, workshopy, kavárnu, knihovnu či komunitní zahradu.

Vyklizení Kliniky spustilo vlnu solidarity po celé republice. Podporu aktivistům vyjádřili například umělci. Znovu se také otevřela celospolečenská debata na téma využití prázdných domů, ale také prodeje budov v centru měst zahraničním podnikatelům, kteří s takto nabytými objekty nemají do budoucna jiné plány, než jejich demolici. Je takový soukromý majetek, o nějž majitel nemá zájem, nedotknutelný stejně jako ten, o který se stará? Nebylo by možné jej například po dobu určitou využívat? A jak nakládat s podobnými objekty, které jsou ve vlastnictví státu, jenž je nechává chátrat bez vyhlídky na opravu? Měly by se na státní majetek vztahovat stejná pravidla jako na majetek soukromý nebo takové domy patří obyvatelům země - tedy všem? Pakliže v takovém domě vznikne sociálně kulturní centrum, z nějž nemá užitek žádná soukromá osoba, ale opět jen společnost, neměla by se pravidla změnit? Na problém zchátralých domů v centrech měst, často patřících zahraničním majitelům, se aktivisté pokusili na konci roku upozornit akcí "Den prázdných domů", při níž lidé pomocí street-artových šablon či transparentů takové domy ve městech po celé republice označovali.

Zdroje:

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 2000. ISBN 80-7203-124-4

KOLÁŘOVÁ, Marta. *Revolta stylem: Hudební subkultury mládeže v ČR*. Praha: Slon, 2011. ISBN 978-80-7419-060-5.

PETRUSEK, M. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996, s. 1248-1249. ISBN 80-7184-310-5.

SOUČEK, Tomáš, Karel VESELÝ a VLADIMÍR 518. *Kmeny*. Praha: BIGGBOSS, 2011. ISBN 978-80-903973-2-3.

Varianty.cz. [online]. [cit. 2015-01-04]. Dostupné

z:http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly2/09_subkultury/IKV2_09_02_charakteristika_subkultur.pdf